

UŽGAVĖNĖS

Baltijos kelias. 1989-iejį. R. Virkučio nuotrauka

Iš kalendorinio ciklo apeigų ir švenčių nuotaikingumu ir spalvingumu išsiskyrė Užgavėnės, kurias lietuviai švėgdavo per pavasario lygiadienį - kovo antros dekados pabaigoje ir trečios pradžioje. Ilgainiui Užgavėnių laikas (septintosios savaitės prieš Vėlykas antradienis) buvo pritaikytas prie krikščioniškojo bažnytinio kalendoriaus, tačiau daugelis prosenovinių papročių ir tikėjimų bei karnavalinės šventės pobūdis išliko iki mūsų dienų.

Kalendorinės lietuvių šventės - ne vien gamtos atbudimo, vaisingumo šventės. Jų gili prasmė liečia ir žmogų - tai tarsi pasiruošimas būsimiems svarbiems įvykiams. Kalendorinių švenčių seką ir ypatumus sąlygoja amžinas kosminis vyksmas. Vieno kalendorinio ciklo pabaigą ir kito pradžią galima laikyti ypatinga laiko sandūra, kai suaktyvėja gėrio ir blogio jėgos, išstipsta riba tarp gyvųjų ir mirusiųjų pasaulio, tarp gyvosios ir negyvosios gamtos. Tokio virsmo metu tarsi atsiveria dangus, žmogų apima neapibrėžta, nerimą kelianti būseną, jis aplinkui jaučia tyrančių grąsą. Šiam virsmui žmogus privalo iš anksto nusiteikti, dvasiškai pasiruošti, todėl jam būtina atsipalaiduoti nuo visko, kas trukdo virsmui atlikti. Tikėta, jog itin reikia vengti su vijimu, sukimu, siuvimu, kalimu susijusių veiksmų. Iš čia ir įvairių darbų draudimai: antai tikėta, kad per Užgavėnės negalima verpti, ir kas to nepaisys, susilauks nelaimių: supus linai (Veliuona, Viduklė), rūdys siūlai ir drobės (Nemakščiai, Girkalnis), tvinks arba skaudės pirštai (Striūnaitis, Salakas, Obeliai), vėjai stogus plėšys (Dusetos, Kėdainiai), vasarą ariant jaučiai seilės (Pelesa, Rodonė, Valkininkai, Seirijai) ir kt. Per Užgavėnės vyrams neduodavo pančių vyti, nes mėsa kirmysianti (Dusetos). Nepatariama austi, nes tokį audimą tuojau pelės sukrims (Šilalės vls., Balsių km.). Negalima baltinių lopyti, nes ėriukai bus margi (Varėna). Tverėčiau apylinkių žmonės per Užgavėnės vengdavo malti, verpti, grūsti, siūti, sukti, virves vyti.

Kai kurie darbai ir veiksmas būdavo skatinami: Lietuvoje buvo paplitęs paprotys Užgavėnių dieną važinėti rogėmis, kad ateinančiais metais gerai užderėtų linai ir turėtų ilgą pluoštą. Važinėjantis būdavo dainuojamos Užgavėnių dainos ir sutartinės:

Čuž, čužela, vež vežela

Geras kelias, čiuto, blogas arklys, čiuto.

Važinėdavosi visi: vyrai, moterys, suaugę, vaikai. Kapsai (Šunskų apyl.) važinėdami dainuodavo:

Tėvelis povelį nelaikė,

Po laukelius išvaikė.

Tautosakininkas ir etnografas Z. Slaviūnas (1907-1973) yra pastebėjęs, kad iš pasivažinėjimo sutartinių matyti Užgavėnių papročių aplinkos, kurioje vyko apeigos, archaiskumas.

Važinėdavosi rogutėmis, o kai kada mergaitės, pasėdusios verpstės, nuo kalnelių leisdavosi. Apie Seirijus sakydavo: Užgavėnių dieną reikia ant verpstioکو pasivažinėti - linai gerai derės. Apie besivažinėjančius per Užgavėnės sakoma: važiuoja linus pratęsti (Veliuona); važiuoja linų patempti (Raseiniai). Linas ne vien rengė žmogų ir buvo naudojamas buitėje, - linui buvo teikiama išskirtinė reikšmė. Didžioji papročių ir tikėjimų dauguma turi ryšį su linais. Šiuo atveju linas galėtų būti laikomas virsmo simboliu, keičiančiu savo pavidalą nuo augalo iki baltos drobės. Šis "lino kelias" senovinėse lietuvių dainose plačiai apdainuojamas.

Papročių tyrinėtojo A. Žarskaus nuomone, kai kurie Užgavėnių papročiai sietini su martavimu. Antai marčios tempimas ant verpstės - žadinimas, kad greičiau taptų motina ir nebebūtų marti.

Važinėjimasis visuomet siejamas su laistymusi. Važiuojantieji dažnai šaukia: Vandens! Vandens! Vanduo mūsų tautosakoje simbolizuoja prisikėlimą ir gyvybę. Prie su laistymusi susijusių žadinimo papročių priskirtinas "bičių spiečiaus" vežiojimas. Į kubilą susodinami vaikai, kubilas įkeliamas į roges, o vežami vaikai kiek tik išgali rėkia: Bitelėm, bitelėm! Vandens! Bitelėm, bitelėm! Vandens! Kai kada kubilą su vandeniu papuošdavo varpomis. Prie kubilą stovintis žmogus su kibiru semdavo vandenį ir liedavo ant pakelėje stovinčių žmonių, o šie tuo pačiu stengdavosi atsilyginti. Važiuodavo ir "kūmai", prašydami pakrikštyti jų "vaiką".

Supimasis taip pat žadinimo paprotys. Dar prieš Užgavėnės pradėdavo rengti sūpynes ir sūptis. Sūpynes dažniausiai įtaisydavo jaujose, kartais klojimuose arba kiemuose. Tikėdavo, jog kuo aukščiau išsūpsis, tuo linų pluoštas bus ilgesnis ir rugiai aukštesni. Net ir seneliai eidavo "linguotis". Paplitęs buvo "šokimas lenton". Ant kaladės permesdavo lentą, ant jos galo atsistodavo viena mergaitė, ant kito - kita. "Lenton šokdavo", kol sudygdavo rugiai; tikėdavo, kad taip juos pažadina.

Per Užgavėnės daug dėmesio skirdavo valgymui. Prieš septynių savičių gavėnę stengdavosi daug ir riebiai prisivalgyti. Galimas daiktas, gausus valgymas bus turėjęs tikslą pažadinti derlingumą ir vaisingumą. Valgydavo septynis, devynis, kai kur net dvylika kartų. Užgavėnėms paprastai šeimnininkė pagamindavo riebių valgių. Iš jų svarbiausias - šuipyns, verdamas iš kruopų, žirnių, miltų, lašinių ir įvairių prieskonių. Šuipinyje būtina kiaulės uodega, o apie Tauragę prie šuipinio išvirdavo ir kiaulės galvą. Laukuvos apylinkėse šuipyns - tai kruopų košė su gaidžio pasturgaliu. Grūdas, kruopa simbolizuoja mirtį ir prisikėlimą; kad prasikaltų gyvybės daigas, grūdas žemėje pirma turi apmirti. Grūdai aptinkami ir laidotuvių, krikštynų, vestuvių apeigose. Be šuipinio, mėgti įvairiausi blynai. Jie per Užgavėnės kėpami ir mūsų dienomis. Apie Tveręčių šeimnininkės specialiai taikydavo, kad paskutinis Užgavėnių valgis būtų pautienė, tikėdamos, jog vištos bus dėslios. Kiaušinį, kaip gimimo ir gyvybės simbolį, randame ir kitose lietuvių kalendorinėse šventėse bei apeigose. Kiaušinį suvalgyti duodavo sunkiai sergančiam, kaimynės kiaušinius nešdavo pirmą kartą eidamos gimdyvės aplankyti. Tikėta, kad Užgavėnių valgių liekanos turi magišką galią, todėl jas sušerdavo gyvuliams - kad sveiki ir gražūs būtų.

Užgavėnės susijusios su gimimu - jose daug linksmybių, juoko. Juokas, kaip žadinimo elementas, pasitaiko ir kituose virsmuose: juokinama nuotaka, juokinamas ir ką tik gimęs kūdikis.

Užgavėnės svarbu ne tik turinys, bet ir forma (persirengėliai, kaukės). Kaukė ir jos atributai paprastai išryškina vaizduojamųjų personažų savybes. Svarbiausias kaukėtų persirengėlių atributas - išvirkšti kailiniai (formos virsmas). Išvirkščiais marškiniais būdavo aprengiamas ir ką tik gimęs, dar nekrikštytas kūdikis. Dvaigelis tyrinėtojų Užgavėnių kaukių prasmę aiškina nevienodai. Savime suprantama, mitologinis mąstymas kito, keitėsi ir papročiai bei jų prasmės suvokimas. Tyrinėtojai susiduria su keletu skirtingo laikotarpio mitologinio mąstymo sluoksnių, ir nustatyti jų tarpusavio ryšį bei sąveiką nėra paprasta.

Įvairiuose Lietuvos kraštuose karnavalinės eisenos personažai ir vaizduojamos scenos siek tiek skyrėsi. Antai Užgavėnių "žydai" būdingesni Žemaitijai, o Vidurio Lietuvoje populiarius "ubagai". Vienas iš įdomiausių Užgavėnių karnavalo personažų - Morė, ypač paplitusi Žemaitijoje, kai kur vadinta Kotre, Rascinių Magde, Čiučela. Paimdavo nekaustytų rogių pavažą (dvasios bijo geležies), ant jos stipino vidurio užmaudavo tekinį, ant jo uždėdavo grūstuvę, moteriškai aprengdavo, uždėdavo eglėsakį vainiką, prikimsdavo didelės krūtis, į rankas įduodavo spragilą arba šluotą... Ant rato pritaisyta pamėklė vežant sukdavosi ir mojuodavo spragilu, gindamasi nuo smalsuolių. Pavaža ir ratas - žiemos ir pavasario sandūra. Morininkai landžiodavo po trobas ir kamara, taikydami ką nors pavogti, o paskui visa tai "pardavinėdavo" patiems šeimnininkams. Šalia Morės raiti jodavo arba pėsti būriu eidavo užgavėnininkai, plaukšdami botagais, skambindami, švilpaudami ir

keldami visokį triukšmą. Morę veždavo iš vieno kaimo galo į kitą. Kai kur Žemaitijoje kartais dainuodavo Užgavėnių dainas ir sutartines, pvz.:

Čiučela vežela važinėti,
Kad mūsų lineliai užderėtų.

Kai kur keldavo Morės vestuves. Vakare baidyklę nuveždavo už kaimo ir sudegindavo arba paskandindavo. Jau L. A. Jucevičius (1813 - 1847), aprašęs šį žemaičių paprotį, spėjo, kad apeiga turbūt "eina iš žilos senovės ir turi kokią nors mistinę prasmę". Užgavėnių sutartinių ir dainų tekstai neleidžia abejoti, kad "čiučelos" vežiojimas - vegetacijos ir vaisingumo ritualas - tai siekimas pažadinti laukų ir gyvulių ūkį.

Rytų Lietuvoje dar XX a. pradžioje kaip Žemaitijoje Morė buvo vežiojamas persirengėlių lydimas Gavėnas. Vežiojantieji dainuodavo dainas, kuriose minėdavo įvairius javus, lauko darbus, gyvulius, bites. Etnografės A. Vyšniauskaitės nuomone, Gavėnas turėjo būti personifikacija kažkokios mitinės dievybės, kurios mirtis manyta esant būtina tam, kad naujai atgimtų gamta. A. J. Greimas Gavėną sieja su Gagjauju - jaujoje gyvenančia mitologine būtybe. Gavėno varymo ceremonijas ilgai išsilaikė Kupiškio apylinkėse. Lietuvių mitologijos tyrinėtojas J. Balyš 1942 m. yra užrašęs tokį pasakojimą: "Vienas vyras apsirengia koku prastu skylėtu sijonu, ant galvos užsideda sieta, išsisuodina veidą ir eina palei kiemus, kiti su vydimis jį varo. Tai ir yra "Gavėno varymas". Gavėnas reiškiasi ir per pusiaugavėnį. Nepaisant Gavėnos rimties, pusiaugavėnis - linksma šventė. Kaimo berniokai iš senų medinių akėčių padarydavo Gavėnui vežimą. Pasisodinę juokingą Gavėno pamėklę ant akėčių į rogutes, veždavo kaimo gatve. Privažiavę griovį su vandeniu arba gilią pusnį, išversdavo ten vargšą Gavėną. Paskui vėl įsodindavo vežimą ir veždavo iš vieno kaimo galo į kitą, linksmai šaukdami: "Ulita, ulita, Gavėnas pervirto per galvą!" A. J. Greimas pastebi, kad šiomis apeigomis jau nebeturima tikslo jo "išvaryti", viskas daroma, kad Gavėnas "virstų per galvą", kad jis pasikeistų, "atsivertstų", kad parodytų kitą, teigiamą savo veidą. Iš tiesų, senų žmonių įsitikinimu, Gavėnas pusiaugavėnyje "kluone virsta per žardą kūlio" ir ten palieka vaikams dovanų: pyragaičių ir kaspinių mergaitėms (Kupiškis). Gavėnu vadinamas ir pirmasis saulės spindulys - "kšikutis", kuris, A. J. Greimo nuomone, gali pavirsti iš žiemos pabaigos į pavasario pranešėją, o Gavėno "varymas" - tai noras pagreitinoti "atsivertimo" procesą. Kai kuriose Aukštaitijos vietovėse Gavėnas būdavo vežiojamas ant rogių pavažos ir rato kaip Morė o vakare ir jį skandindavo arba sudegindavo. Kai kur buvo paplitusi Gavėno kova su Mėsinu. Ta kova paprastai vyksta vidurnaktį iš Užgavėnių į Peleniją ir baigiasi Gavėno pergale, kuris nustumia Mėsiną nuo žardų (Kvetkai). Ši dvikova plačiai žinoma Lietuvoje, nors jos veikėjų vardai ir keičiasi: vienas iš kovotojų - Kanapinis, Kanapius, Kanapinskas, Kanapickas, o jo priešas - Lašininis, Lašinius, Lašinskas, Kumpickas, Mėsinas. Parenkant šių personažų vardus, aiškia įtaką turėjo krikščionybė: per gavėnos pasninką vartojamas kanapių aliejus, draudžiami lašiniai, mėsa. Gavėnos pradžia reiškia Kanapinio pergalę ir Lašininio pralaimėjimą.

Užgavėnių karnavalas paprastai prasidedavo antroje dienos pusėje, į pavakarį. Jau nuo pat ryto jam ruošdavosi. Kaukę (liečyną, lervą) stengdavosi pasidaryti dar vasarą iš žievės ar išskobti iš medžio. Gamindavosi kaukes iš avikailio ir kitų medžiagų, susirinkę vakaroti ilgais žiemos vakarais. Žemaitijoje mėgdavo rėdytis "zydais". Grupę sudarydavo apie dešimt žmonių. Tarp jų būdavo ir viena "žydė". "Žydų" kaukės būdavo išskaptuotos iš medžio, kai kada dažytos, pakuliniais plaukais ir barzdomis. Kupros - šiaudų. Susijuosdavo šiaudine virve ar pančiu. Apsivilkdavo išvirkščiais kailiniais, į kojine-piniginę įspildavo puodų šukių-pinigių ir po pietų, vakarop eidavo bergždinų (iki Užgavėnių neištekėjusių merginų) pirkti. Savo kalbose pasiepdavo senbernius ir senmerges. Toks pasiepimas buvo ne tik pajuoka, bet ir paskatinimas išeiti iš martavimo ir pereiti į vaisių nešančią naują gyvenimo būdą. "Žydai" derasi su šeimnininke, apžiūrinėja perkamąsias. Jie su savimi vedasi ožį, arkli, gervę. Šie gyvuliai laikomi "žydų nupirktais", juos nuolat

aprodinėja. Gyvuliams liepia pašokti, šie šoka kaip išmanydami, botažu grodami. Po "koncerto" melžia oži. "Žydė" prašo indo iš vandens jam išplauti. Ožys melžiamas spardosi, išlieja troboj vandenį ir taško pieną - pelenus iš savo kapšo. Po to "žydai" išvaromi laukan ir eina kitur. Ožio kaukę pasidarydavo taip: paimdavo važlankį, prie jo galų pritvirtindavo įtemptą virvę. Važlankį apžergdavo galais į viršų, virvę persimesdavo per petį. Prie pirmojo važlankio galo pririšdavo išriestomis šakomis kelmą - ožio galvą su ragais. Prie antrojo galo pririšdavo ožio "kapšą" su pelenais. Apsisiausdavo balta drobule, iš po kurios nesimatydavo apsisitaisiusio ožio. Barzdą darydavosi iš linų. Ožys apeigose vedžiojamas kaip vaisingumo simbolis.

"Žydai" vedžiojasi ir gervę - pavasario pranašę. Rengiantis gervę, apsisiaučia išvirkščiais kailiniais, kurių viena rankovė įtraukiama, o per kitą iškišamas medinis paukščio kaklas ir snapas, kuris gali "leisti". Tokį snapą darydavosi ir aukštaičiai, ir žemaičiai. Gervė mėgsta galsti savo snapą į grindis, apversti puodus ir kibirus su vandeniu, supykinta kala snapu į nugarą. Apie Pagirius (Ukmergės aps.) Užgavėnių vaikštytininkus vadindavo tiesiog gervininkais. Vakarp eidavo per kaimą trys keturios "gervės" ir keli vyrukai su maišais, užsukdami į kiekvieną kiemą ir prašydami riešutų. Jei kuri mergina nenorėdavo duoti, tą "gervės" puldavo kapoti, o palydovai sugriebdavo ir ištepavo suodžiais ir anglimis - tai ženklas, kad ir kitais metais liks netekėjusi. Todėl kiekviena turėdavo iš anksto pasiruošusi riešutų (riešutai - vaisingumo ženklas). Ištekęsios moterys duodavo pinigų.

Jokios Užgavėnės neapsieidavo be žirgo. Šilalės apylinkėse jį darydavo taip: vyras prisirišdavo prie juosmens porą rėčio lankų, vieną priešakyje, kitą užpakalyje. Prie priešakinio lanko pritaisydavo šiaudinę arklį galvą, o prie užpakalinio - kanapinę uodegą. Raitelis su arkliais apsidengdavo drobule. Žemaičiai arklį darydavo iš lentos: išpjaudavo arklį galvą, įdėdavo lininius kartius ir uodegą. Žmogus apsižergdavo tą lentą ir iki žemės apsidengdavo. Kupiškio apylinkių aukštaičiai arkliais aprėdydavo verpiamą ratelį ir ant jo įdėdavo. Persirenginėjimas arkliais buvo siejamas su žemės derlingumo didinimu ir magiška apsauga nuo nelaimių.

Persirenginėdavo ir gaidžiu. Tikėta, kad savo giedojimu jis gali nubaidyti piktąsias dvasias, kurios kenkia pasėliams, gyvuliams ir žmonėms, giedojimu jis skelbia nakties pabaigą ir dienos pradžią, nakties ir dienos sandūrą. Mūsų mitologijoje gaidys siejamas su saulės kultu.

Užgavėnių karnavalininkai, persirengdami išvirkščiais kailiniais, vaizduodavo ir lokį. Per žiemą įmėgęs savo iršvoje, pavasarį lokys vėl tampa aktyvus. Manyta, kad ši jo savybė padės greičiau atsibusti žemei.

Persirenginėdavo ir velniais, giltinėmis, čigonais, vengrais, vokiečiais. Šios kaukės jau vėlyvesnės kilmės.

Užgavėnių vakare kaimo jaunimas ir visi persirengėliai susirinkdavo pas vieną kurį ūkininką arba susiburdavo kaimo smuklėje. Visi kartu "užsigavėdavo", valgydavo ir gerdavo, dainuodavo, šokdavo ir žaisdavo įvairiausius žaidimus. Bernai mėgdavo "kepti genelį". Apie 1940 m. Druskininkų apylinkėse šį žaidimą žaisdavo taip: vidury pirkios ant kaladės atsisėdavo vaikinai ir sakė: "Kepu, kepu genelį". Merginos iš šalies klausia: "Ar ilgai kepsi?". "Kol mane pabučiuos Onutė (ar kuri kita)", - atsako vaikinai. Jeigu paminėtoji mergaitė priedavo ir pabučiuodavo į veidą, vaikinai vesdavosi ir sodindavo ją už stalo, vaišindavo. Taip bernai pasirinkdavo merginas. Linksmybės trukdavo iki pusiaunakčio, kol užgiedodavo gaidys ir prasidėdavo gavėnia. Kartais įsišėlęs jaunimas pavoždavo gaidį po duonkubiliu ir pasiilksminimą tęsdavo iki paryčių, jei tik pamaldi šeimnininkė neišprašydavo laukan.

Pirmoji po Užgavėnių diena - Pelenija (Pelenė, Pepelinė, Papelčius). Rytą keldavosi vėliau, laukdavo, kol išauš ir saulė patekės, kaip pavasarį. Pelenų dieną buvusieji bažnyčioje parsinešdavo pelenų ir pabarstydavo namie likusiems galvas.

Parsineštų pelenų pildavo ir į šulinį, tikėdami, kad vanduo busias skaidrus ir jame nesiveis gyviai. Gyvavo paprotys Pelenų dieną persirengti seniu arba dėde Peleniumi. Apie Veliuoną Peleniumi aprengdavo kokį nors vyrą: aptaisydavo skarmalais, pridėdavo kuprą, nosį, įduodavo maišelį pelenų, ilgą lazda ir paleisdavo per kaimą. Pelenius mosuodavo lazda ir stengdavosi kiekvieną sutiktą apipilti pelenais, užeidavo į kiekvieną trobą ir prašydavo išmaldos. Jei kas nieko neduodavo, to namo duris ir langus apibarstydavo pelenais. Kai kada Pelenių ant rogučių veždavo vaikai. Pelenai, matyt, reiškė senos formos sunaikinimą. Pelenė - pirmoji Gavėnios diena. Kas tą dieną neidavo į bažnyčią, nuo pat ryto švarindavosi: moterys su pelenų šarmu plaudavo indus ir šaukštus, šveisdavo stalus ir suolus, kad niekur jokio riebalų neliktų. Tą dieną pasninkaudavo sausai. Apie Šiaulius buvo paprotys į namus įvesdinti silkę. Pirmoji Pelenų dienos viešnia, prisirišusi prie siūlo silkės galvą, vilkdavo ją per sieną, sakydama: čia, čia, čia. Tverėčiau apylinkėse tą dieną niekas nevaikščiodavo į svečius, cifi pas kaimyną buvo gėda, sakydavo: tik bedieviai ir čerauninkai Pelenų dieną bastosi.

Visoje Lietuvoje Pelenų dieną žinomas trinkos vilkimas. Trinką vilkdavo, kad gerai užaugtų linai. Šis magiškas veiksmas paplitęs ne tik per Užgavėnės ar Peleniją, bet ir per Kalėdas bei Naujuosius metus. Trinkos vilkimas turėjo pažadinti derlių ir vaisingumą. Senmergių bei senbernių užkabinėjimas velkant trinką taip pat užuomina apie tai. Trinką vilkdavo anksčiausiai ryte atsikėlusieji. Prisirišę ją už virvės, tempdavo iš kiemo į kiemą, įvilkdavo net į trobą.

Kupiškio apylinkėse jaunesni bernai Pelenų dieną veždavo pas senbernius kulelį žabų, kurį trobon įnešę pasiūlydavo graužti. Seniams siūlydavo graužti pliauską.

Užgavėnių ir Pelenų dieną spėdavo, kokie bus orai, koks užderės derlius, ar sveika bus šeimyna ir gyvuliai. Daugelio šių tikėjimų nedera laikyti prietaisais, - tai ilgų gamtos stebėjimų rezultatas, turintis ryšį su liaudies kalendoriumi.

Kintant žmonių gyvenimo būdai ir mokslo lygiui, mitologinis mąstymas blėso, o visų reiškinų vidinė įžvalga silpnėjo. Kosminis visumos jausmas tarsi subyrėjo į atskirus tarpusavio ryšį ir sąveiką praradusius elementus. Visumos jausmo nebuvimą galima įžvelgti ir papročiuose: giluminė jų prasmė pamažu nusitrynė, ir mūsų dienas pasiekė tik išorės forma, be vidinio turinio. Aklą išorės formų kartojimą šiandien pastebime ir atgimstančiose senovinėse šventėse. Tačiau visumos jausmo ir vidinės darnos neįprasminimas mėgdžiojimas prasmingų dalykų nepadės susigrąžinti, tik dar labiau pabrėš mūsų sąmonėje chaosą. Būsiniųjų etnokultūros tyrinėtojų uždavinys - atskleisti universalias ir amžinas prasmes, kurios sutvirtintų prigesusią tautinę savimonę ir pasaulėjautą.

ELENA EIMAITYTĖ

Kauno M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Liaudies meno skyriaus vyr. mokslinė bendradarbė

Literatura:

1. **Balys J.** Lietuvių kalendorinės šventės. Tautosakinė medžiaga ir aiškinimai. - Silver Spring, Md., 1978.
2. **Greimas A. J.** Apie dievus ir žmones. Lietuvių mitologijos studijos. - Chicago, 1979.
3. **Vėlius N.** Mitinės lietuvių sakmių būtybės. - V.: Vaga, 1977.
4. **Dundulienė P.** Lietuvių etnografija. - V.: Mokslas, 1982.
5. **Vyšniauskaitė A.** Liaudiškasis Užgavėnių karnavalas // Tarybų darbas. - 1989. - Nr. 2.
6. **Dovydaitis Pr.** Kanapinskis ir Lašinskis Užgavėnių tautosakoj // Gimtasis kraštas. - 1935. - Nr. 5 (sausis - kovas).
7. **Žarskus A.** Iš paskaitų sekmadieninėje Sąjūdžio mokykloje Kaune. - 1989.